

ساختار کتاب کار فارسی اوّل

در این بخش از کتاب، برای هر روز یک صفحه تمرین، در نظر گرفته شده است که به طور موازی و یکسان همهٔ مهارت‌های دست‌ورزی و نوشتاری را تقویت می‌کنند. به همین سبب تلاش شده است از تنوع کافی برخوردار باشند.

نوشتن، عالی‌ترین مرحله از مراتب زبان‌آموزی است؛ فعالیت پیچیده و وابسته به مبادی و مقدمات بسیار. بی‌تردید از آن هنگام که ارتباط میان انسان‌ها برقرار شده است، تا امروز؛ نوشتن همچنان جایگاه و پایگاه خویش را حفظ کرده است و پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد که از این پس وضعیت همچنان خواهد بود؛ بنابراین دلایل، هر شهروند شایسته‌ای باید این مهارت را بیاموزد و لزوم آموختن آن، چنان بدیهی

است که نیاز به ذکر دلیل ندارد.

با همه اهمیت که برای نوشتن ذکر کردیم، نباید آن را تنها مهارت زبان‌آموزی دانست و بیش از حد لازم بر آن تکیه کرد و سه مهارت دیگر را زیر پا گذاشت. زبانی که در سال‌های اخیر از بابت این طرز تفکر بر ما وارد شده، اندک نیست؛ چرا که در یک تلقی سنتی همه کوشش آموزگار ابتدایی مصروف ارتقای مهارت نوشتن می‌شد و گوش دادن و سخن گفتن هرگز در برنامه درسی جایی نداشت، خواندن نیز فقط تا آنجا اهمیت می‌یافت که در خدمت نوشتن قرار می‌گرفت؛ غافل از اینکه بزرگترین عنصر در شخصیت انسان - از هر طبقه‌ای که باشد - زبان و سخن اوست و طرز سخن گفتن او. ممکن است کسی اصلاً توان نوشتن نداشته باشد یا داشته باشد اما آن را به ندرت به ظهور برساند یا حتی به ظهور برساند، ولی کمتر کسی توفیق خواندن نوشته‌های او را پیدا کند؛ ولی همین آدم از برقراری ارتباط شفاهی با دیگران ناگزیر است و شخصیت واقعی او در سخن گفتن متجلی می‌شود. این سخن به معنای کم اهمیت شمردن مهارت نوشتن نیست، بلکه به معنای توجه به جنبه‌های دیگر مهارت کلامی است و تأکید اینکه نباید با بزرگ کردن یک مهارت خاص، مهارت‌های دیگر را به فراموشی سپرد.

به هر حال، نوشتن جای خود را دارد و در نوع خود بسیار هم مهم است و به همین دلیل آموزش آن باید به‌طور دقیق، مستمر و پیگیر صورت گیرد و تمهیدی اندیشیده شود که ارتکاب اشتباهات از ابتدا به حداقل برسد.

برای رسیدن به این هدف باید راه‌های زیادی را طی کرد. کودکانی که دست کم یک دوره پیش دبستانی را گذرانده‌اند، کمتر برای آموزگاران در دسر فراهم می‌کنند. اما آنان که از چنین تجربه‌ای برخوردار نیستند، باعث بروز مشکلات روزافزونی برای خود و آموزگار و اولیا می‌شوند. در اینجا قصد سخن گفتن از خط، اصول، مبانی، انواع شیوه‌های نوشتن، مقدمات و مبانی نوشتن و تأثیر آن را نداریم؛ اما فقط یادآوری این دو نکته کوچک را لازم می‌دانیم که توانایی نوشتن در تکوین شخصیت کودک و میزان اعتماد به نفس وی تأثیر دارد و دانش‌آموزانی که دچار مشکلاتی در زمینه نوشتن می‌شوند، ممکن است با مسایل روانی همچون کاهش عزت نفس روبه‌رو شوند. محققان علت این امر را ناتوانی آنان در بیان افکار معلوماًشان از راه نوشتن می‌دانند.

نگاره‌ها، هر صفحه این بخش شامل سه بخش است:

بخش نخست با نام «کامل کن» به وسیله دو نماد آنچه را که قرار است نوآموز بنویسد، در ابعاد بزرگتر و نمایش جهت شروع و ختم به صورت نقطه‌چین به نوآموز می‌نمایاند. پیشنهاد می‌شود معلم روش

صحیح شروع و ختم این نماد نوشتار را - که در حال حاضر نماینده هیچ یک از حروف الفبا هم نیست و تنها به دلیل ایجاد مهارت به دست می آید - به نوآموز آموزش دهد تا با هدایت وی این نقطه چین را از آغاز تا پایان، بدون برداشتن قلم پیرنگ کند.

بخش دوم هر صفحه بخش «کامل کن و رنگ کن» است و شامل یک طرح ناتمام است که نوآموز آن را کامل می کند و در حین کامل کردن آن، نمونه های مشابهی از شکلی را که امروز فرا گرفته، در جریان یک بازی آموزشی کشف می کند. هدف از رنگ کردن این شکل، آن است که روش درست قلم به دست گرفتن و محدوده نوشتن، به طور کامل تحت تسلط وی در آید.

بخش سوم صفحه «بنویس» نام دارد. نماد نوشتاری ابتدا به رنگ توسی و محو (ترام) است. توجه: قبل از آنکه مداد را به کودک بدهیم و بگوییم: «بنویس»، باید اطمینان پیدا کنیم که:

- عضلات کوچک دست و انگشتانش به اندازه کافی رشد کرده است؛
- میان حرکت دست و چشم او هماهنگی برقرار است؛
- کودک برای نوشتن آمادگی ذهنی و روانی لازم را دارد؛

اگر تمامی این مهارت ها در کودک رشد کرده باشد، آنگاه می توانیم از او انتظار نوشتن داشته باشیم. برای فراهم کردن شرایط نوشتن به پرسش های زیر پاسخ دهیم:

در هر میز چند نفر باید بنشینند؟

کودک باید از چه نوع کاغذی برای نوشتن استفاده کند؟

کاغذ را چگونه باید روی میز بگذارد؟

کاغذ را با چه زاویه ای از خود نگاه دارد؟

چپ دست ها چه باید کنند؟

بعد از یافتن پاسخ مناسب برای سؤال های فوق، یک کاغذ به کودک بدهیم و او را آزاد بگذاریم تا هر طور که می خواهد کاغذ را خط خطی کند؛ شیوه درست به دست گرفتن قلم و چگونگی جای گرفتن آن در میان انگشتان، از گام های نخست آشنایی دانش آموز با نوشتن است. در ضمن این کار، باید به حالت ها و حرکات ظریف دست ها و انگشتان او دقت کنیم. به فاصله کاغذ و قلم نگاه کنیم. حالت سه انگشت اصلی ۱، ۲ و ۳ که قلم را در میان می گیرند و ۴ و ۵ را که سومی بر آنها تکیه می کند در نظر بگیریم. فاصله نوک مداد را از کاغذ تا انگشت ها در نظر بگیریم. یاد بدهیم که به مداد فشار زیاد وارد نکنند بلکه آن را طوری به دست بگیرد که بتواند آزادانه بین سه انگشت بچرخاند.

توجه: این بخش با تمرین هایی بسیار متنوع شامل شش صفحه برای هر هفته است. قسمت

اصلی، چند سطر نخست صفحه با عنوان «بنویس» است که کار واقعی نوشتن خط تحریری با آن شروع می‌شود و ادامه می‌یابد. تمامی واژه‌هایی که نوآموز در کتاب فارسی خواندن آنها را فرا گرفته است، در کتاب کار، نوشتن آنها را تمرین می‌کند و فرا می‌گیرد.

آموزش نشانه‌ها (۲)

در این بخش از کتاب، حجم نوشته‌های تحریری افزایش می‌یابد و تمرین‌ها به تناسب پیشرفت تحصیلی نوآموز، تنوع بیشتری پیدا می‌کند.

چند یادآوری

- ۱- تمرین‌های کتاب کار جنبه نوشتاری دارد و به تقویت مهارت نوشتن می‌پردازد که شامل رونویسی، املا، مرتب کردن کلمات، کلمه‌سازی، جمله‌سازی و ... است.
- ۲- هر صفحه کتاب با عنوان «سلام» شروع و به یک جمله زیبا ختم می‌شود.
- ۳- در پایان نشانه‌های «۱» سه صفحه، تمرینات دوره‌ای در نظر گرفته شده است.
- ۴- پایان نشانه‌های «۲» چهار صفحه، تمرینات دوره‌ای در نظر گرفته شده است.
- ۵- خانه‌های خالی عمودی در هر صفحه، برای این است که کار دانش‌آموز در پایان هر روز مورد ارزیابی قرار گیرد.